

ปาฐกถาพิเศษ
“สมเด็จพระยา ของชาวไทย”

โดย

ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องรับรอง ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายครับ

ผมมีความภาคภูมิใจมากที่ได้มาพูดเรื่องสมเด็จพระยาของเราครับ ด้วยตัวผมเอง
ถือว่าการที่จะมาพูดเรื่องของสมเด็จพระยาให้คนฟังเป็นการถวายความจงรักภักดีประการ
หนึ่ง อีกประการหนึ่งสมเด็จพระยาเมื่อพูดถึงพระองค์ท่านก็จะเป็นการแผ่บารมีให้กระจาย
จรไปศาลออกไป ที่จริงพวกเราที่นั่งอยู่ที่นี่เท่าที่ผมดู ๆ แล้วก็เป็นคนที่ไม่ใกล้ชิดเบื้องพระ
ยุคลบาทมาโดยตลอด แต่ว่าถ้าจะมาคุยกันในเรื่องของสมเด็จพระยาบ้างก็คงจะเป็นอย่างที่ผม
กล่าวก็คือว่า ได้ร่วมกันถวายความจงรักภักดี ถึงแม้ว่าท่านจะเสด็จอยู่ในพระบรมโกศ
แล้วก็ตาม สมเด็จพระยาเป็นที่รู้จักกันไม่เฉพาะคนไทยเท่านั้น ผมคิดว่าทั่วโลกรู้จัก
พระองค์ท่านไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะว่าท่านทรงเป็นพระราชมารดาของ
พระมหากษัตริย์ ๒ พระองค์ซึ่งไม่มีในโลกนี้ นอกจากนั้นเรื่องของพระองค์ท่านใน
ประเทศของเราใครๆ ก็ทราบกันทั้งนั้นว่า ท่านทรงทำอะไรเพื่อคนไทยบ้าง เป็นที่รู้จักกัน
โดยทั่วไป แม้แต่เด็กตัวเล็กๆ จนกระทั่งผู้สูงอายุทุกคนก็ทราบทั้งนั้น ถ้าท่านไปที่พระที่
นั่งคูสีตฯ ก็จะเห็นว่ามิพวงดอกไม้ของประมุขของประเทศต่างๆ เต็มไปหมด จากพระ
ราชินีของอังกฤษ จากพระจักรพรรดิและจักรพรรดินีของญี่ปุ่น และองค์อื่นๆ ผมมั่นใจ
ว่า ไม่มีพิธีอย่างคนเราที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายสมเด็จพระยา เหมือนกับพิธีของ
ใครในโลกนี้ ฉะนั้นเป็นเรื่องที่น่าจดจำแล้วน่าจะสำนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณอย่างสูง
ทีเดียว ที่ผมจะพูดวันนี้ อย่างที่ผมเรียนแล้วว่า ทุกท่านรู้จักสมเด็จพระยา และได้เห็นว่า

พระองค์ท่านได้ทรงกระทำอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นผมจะไม่พูดถึงส่วนนั้น ผมจะพูดแต่ ส่วนที่ผมเองได้รับใช้สมเด็จพระยามา ที่จริงที่เราเรียกกันว่า สมเด็จพระยา สมเด็จพระยา นี้ พวกเรา เป็นคนถวายชื่ออย่างนี้ เมื่อเรียกใหม่ๆ ก็มีคนค่อนข้างจะเห็นด้วย อาจจะสมควรก็ได้ เพราะว่าท่านเป็นพระราชวงศ์ชั้นสูง แต่ว่าผมเองได้รับฟังมาจากผู้ที่ได้รับใช้ใกล้ชิดว่า ท่านไม่ทรงรังเกียจที่จะให้คนไทยเรียกท่านว่า สมเด็จพระยา แทนที่จะเรียกว่า สมเด็จพระ ศรีนครินทราบรมราชชนนี แล้วท่านก็รู้สึกจะดีพระทัยด้วยซ้ำ ในการที่พวกเราเรียกท่าน ว่าอย่างนั้นและที่สำคัญที่สุดและพวกเราน่าจะจดจำก็คือว่า เมื่อเราเรียกท่านว่า สมเด็จพระ ยา ท่านทรงปฏิบัติพระองค์ต่อพวกเราเหมือนพวกเราเป็นหลานของท่านซึ่งเป็นที่น่า ภาควินิจมาก ผมขอเรียนให้พวกเราทราบว่าผมรู้จักพระองค์ท่านเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ตอนนั้นผมเป็นแม่ทัพอยู่ที่ภาคอีสาน ที่เรียกว่า กองทัพภาคที่ ๒ ท่านทั้งหลาย คงทราบว่า ในระยะเวลานั้นที่เราเรียกกันว่า ผกค. นั้นมีรุนแรงมากที่สุดในภาคอีสาน เป็นภาคที่มีการกระทำค่อนข้างสูงมากทีเดียว แล้วบังเอิญผมก็โชคดีที่ได้รับไปรับ ราชการอยู่ที่นั่นเมื่อปลายปี ๒๕๑๗ สมเด็จพระยาไปแปรพระราชฐานที่ภูกระดึง เพื่อทรง เยี่ยมราษฎรตามที่ทรงเคยปฏิบัติมาหลายปีก่อนล่วงหน้าแล้ว แต่วันนั้นเป็นวันแรกที่ผม ได้เข้าไปถวายตัวว่า ผมเป็นแม่ทัพอยู่ที่นั่นแล้วตั้งแต่บัดนั้นมาจนกระทั่งท่านเสด็จ สวรรคต ผมก็ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทโดยตลอดมา โดยใกล้ชิดพอสมควร ถึงหาญที่ จะมาพูดเรื่องนี้ มาบอกมาแล้วให้พวกเราทั้งหลายฟัง เมื่อพระองค์ท่านได้พบผมใหม่ๆ พระองค์ท่านไม่ทรงรู้จักผมเลยว่าผมเป็นใคร แต่นับจากวันที่ผมถวายรายงานตัวแล้วผม ก็ได้รับใช้มาโดยตลอด แล้วก็ทรงให้ความสนิทสนม ทรงประทานความสนิทสนมให้ผม พอสมควรทีเดียวตลอดมา “สมเด็จพระยา ของข้าไท” ข้าไท พจนานุกรมแปลว่า ผู้รับใช้ ซึ่งไม่ใช่ทาส ก็คือพวกเรา คือพวกเราซึ่งเป็นผู้รับใช้พระองค์ท่านมาโดยตลอด ผมถึงตั้ง ชื่อเรื่องหัวข้อของการบรรยายว่า “สมเด็จพระยา ของข้าไท” ผมขออนุญาตเริ่มต้นว่าตั้งแต่ ผมมีวาสนาได้รู้จักและรับใช้สมเด็จพระยามา ผมมองสมเด็จยามาในเรื่องที่ท่านทรงปฏิบัติ ออกเป็นเรื่องต่างๆ ที่พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ผมมองเห็นว่า สมเด็จพระยาทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างของกุลสตรี ไทย ที่เห็นได้ชัดเจนและดีมาก พวกเรากงจะเห็นว่า เวลาท่านเสด็จไป ไหน หรือว่าจะมีรับสั่งกับใคร พระกิริยาท่าทางนุ่มนวล ละมุนละไม นำ กราบทูลไหว้ นำศรัทธาเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง เพียงแต่เราได้เห็นพระพักตร์

ท่าน เราก็รู้สึกว่ามีอารมณ์อ่อนไหวมีความรู้สึกเหมือนเราได้อยู่กับใกล้ชิดผู้ที่สามารถจะแผ่พระบารมีมาคุ้มครองเราได้ พระกิริยามารยาทนุ่มนวลอ่อนหวานเป็นแบบที่ดีของกุลสตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง ผมคิดว่าถ้าพวกเราโดยเฉพาะพวกผู้หญิงคนไทยจะได้วางตนอย่างพระองค์ท่านวาง ก็จะเป็นสิ่งที่รักษาความเป็นกุลสตรีไทยไว้ได้ดีทีเดียว เวลาท่านรับสั่งกับใคร ท่านก็รับสั่งด้วยคำพูดง่ายๆ ที่ฟังเข้าใจได้ดี แล้วก็ทรงสั่งสอนคนที่ท่านให้เข้าเฝ้า เหมือนอย่างที่คุณไทยดั้งเดิมปฏิบัติมาโดยตลอด ถ้าท่านเคยอ่านหนังสือที่ชื่อว่า แม่เล่าให้ฟัง หรือว่า ๕๐ พรรษาแม่ฟ้าหลวง สมเด็จพระนางเจ้าฯ ที่เราเรียกกันสั้นๆ ว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ จริงๆ ก็คือ สมเด็จพระนางเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือที่ว่า ท่านทรงสั่งสอนทั้งตัวสมเด็จพระนางเจ้าฯ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๒ รัชกาล อย่างกับคนธรรมดาสามัญ ทรงสอนให้รู้จักเคารพบนอบ ทรงสอนให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ กิริยามารยาทต่างๆ ซึ่งเหมือนกับกุลสตรีไทยทั้งหลายที่ได้สั่งสอนลูกหลานของตัวเอง

๒. เท่าที่ผมได้ตามเสด็จรับใช้เบื้องพระยุคลบาทมาตลอด ผมขอเรียนยืนยันได้ชัดเจนว่า ในระหว่างที่เสด็จประพาสตามที่ต่างๆ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรของท่าน ท่านทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์ท่านมากที่สุดเท่าที่เดียว ท่านทรงห่วงใยเรื่องอะไรบ้างสำหรับผม ผมเห็นว่าอาจจะแบ่งออกได้เป็นดังนี้คือ

(๑) ทรงห่วงใยเรื่องของการศึกษาของคนในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะห่างไกลมากๆ วันนี้บังเอิญผมยังมองไม่เห็นตำรวจตระเวนชายแดน แต่เรื่องนี้ตำรวจตระเวนชายแดนยืนยันได้ดีที่สุด เพราะว่าท่านให้ความสำคัญพระทัยกับตำรวจตระเวนชายแดนเป็นอย่างยิ่ง ตั้งแต่เริ่มเสด็จเยี่ยมราษฎร ท่านทรงสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมากกว่า ๓๐๐ แห่ง แสดงถึงน้ำพระทัยที่สนพระทัยและให้ความเมตตาแต่ไม่ใช่เฉพาะตำรวจตระเวนชายแดนเท่านั้น แต่โดยตรงไปที่ชาวเขาคนที่อยู่ชนบทห่างไกลมากๆ ด้วย เรื่องนี้ตำรวจตระเวนชายแดนคงจะยืนยันได้ดีทีเดียว

(๒) อีกข้อหนึ่ง ซึ่งท่านห่วงใยและหาทางช่วยเหลืออยู่เป็นประจำก็คือ เรื่องของสุขภาพอนามัยของราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร ของทุกเทศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ เรื่องนี้ก็เห็นคงจะต้องอ้างอิงถึงหนังสือเรื่อง แม่เล่าให้ฟัง กับ ๕๐ พรรษาแม่ฟ้าหลวง เพราะในหนังสือนั้นทรง เขียนไว้ว่า เรื่องของสุขภาพอนามัย สมเด็จพระนางเจ้าท่านทรงเรียนรู้มาก เพราะว่าท่านเสด็จไปต่างประเทศตั้งแต่พระชนม์ ๑๔ ปีแล้ว ก็เรียน เรื่องพยาบาล เรื่องสุขภาพอนามัย เรื่องโภชนาการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ท่านทรงรู้ทรงเข้าใจแล้วก็ทรงปฏิบัติพระองค์ตามหลักการของ โภชนาการมาก เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในที่ห่างไกล ทุรกันดาร ในเรื่องของสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ท่านทรง กระทำได้ดีเยี่ยม เพราะทรงรู้หมด ทรงรู้ทุกอย่าง อย่างดีที่สุดว่า คนเราควรจะมีกินอะไรร่างกายถึงจะแข็งแรง นอกจากเรื่องของ โภชนาการอย่างที่ผมเรียนแล้ว ก็มีเรื่องของช่วยเหลือทางสุขภาพ อนามัย โครงการ พอสว. หรือมูลนิธิของแม่ฟ้าหลวง สิ่งต่างๆ เหล่านี้พิสูจน์ให้เห็นโดยชัดเจนว่า ท่านทรงทำอะไรบ้าง โครงการ พอสว. ตั้งขึ้นด้วยความคิดของพระองค์ท่านโดยแท้ ทรงริเริ่มขอ ความร่วมมือจากหมอตามต่างจังหวัดในวันเสาร์วันอาทิตย์ที่เป็น วันหยุดราชการ ให้ตามเสด็จไปช่วยเหลือราษฎร รักษาราษฎรตาม ท้องถิ่นต่างๆ แล้วโครงการนี้ก็เติบโตเรื่อยมา จนกระทั่งเป็น พอสว. ในปัจจุบันนี้ โครงการรักษาทางอากาศก็เป็นความริเริ่มของพระองค์ ท่าน โดยความช่วยเหลือของรัฐบาลออสเตรเลีย ซึ่งได้ไปดูไปเฝ้า สังเกตการปฏิบัติของสมเด็จพระนางเจ้าในการรักษาพยาบาลหรืออนามัยของ คนอยู่ห่างไกล

(๓) เรื่องการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งทรงสนพระทัย มาก โครงการดอยตุง ซึ่งเป็นโครงการสุดท้ายของพระองค์ท่านก็ เกิดจากน้ำพระทัยอันประเสริฐของพระองค์ท่านที่จะรักษา สิ่งแวดล้อมของประเทศของเรา โครงการดอยตุงที่จริงเริ่มตั้งแต่ใน สมัยที่ผมยังเป็นรัฐบาลอยู่แล้วก็ได้ทำถวายไปเท่าที่สามารถจะทำได้

แต่ว่าเรื่องโครงการคอยตุงไม่เกี่ยวกับการที่จะพูดในวันนี้ ก็ขอเล่าให้ฟังย่อๆ เท่านั้น ถ้าใครรู้จักคอยตุงก็คงจะนึกออกว่าคอยตุงสมัยก่อนนี้เป็นเขาหัวโล้นตลอดมา แต่เดี๋ยวนี้ถ้าใครไปคอยตุงตอนนี้ก็จะเห็นความผิดปกติแปลก ไม่มีสิ่งที่เป็นที่แห้งแล้งต่อไปอีกแล้ว เป็นโครงการสุดท้ายที่ทรงทำด้วยความเพลิดเพลินแล้วก็พอพระราชหฤทัยมาก โดยปกติสมัยก่อนนี้ที่ยังทรงมีพระพลานามัยแข็งแรงอยู่เวลาถึงวันพระราชสมภพปีเว้นปีท่านก็จะเสด็จไปสวิตเซอร์แลนด์ไปที่ไอชานน์ แต่ตอนหลังนี้ก็ไม่ได้เสด็จ รัฐบาลก็ถวายพระดำหนัคอยตุง พระดำหนัคอยตุงนี้กองทัพบกเป็นคนสร้างถวาย แล้วก็ทรงเลือกทีเองแล้วก็ไปประทับเวลาแปรพระราชฐาน

๓. ที่ผมจะพูดต่อไปนี้คือ เรื่องที่สมเด็จพระยาทรงปฏิบัติแล้วก็เกี่ยวข้องกับผมโดยตรงทีเดียว ก็คือเรื่องที่ทรงมีน้ำพระทัยใส่ใจผู้ที่ปฏิบัติงานเพื่อชาติบ้านเมืองในขณะนั้น ในขณะที่เรามีปัญหาเรื่องของผู้ก่อการร้าย ที่เรียกกันว่า การปราบปราม ผกค. ซึ่งผมไม่ชอบคำนี้เลย ผมก็เลยเรียกใหม่ว่า การปฏิบัติเพื่อทำความเข้าใจกับผู้หลงผิด ไม่ใช่การปฏิบัติเพื่อปราบปราม ผกค. ผกค. ก็คือคนไทยพี่น้องเราทั้งนั้น เราไม่จำเป็นต้องไปปราบเขา แล้วเราไม่ต้องการจะปราบเขาด้วย แต่เราต้องการทำความเข้าใจกับเขา เพื่อให้เขาเข้าใจว่า ที่เขากระทำอยู่นี้มันผิด ที่ถูกควรจะเป็นอย่างไร ที่ผมนำเรื่องนี้มาเล่าให้ฟังก็เพราะว่า ทุกท่านที่นั่งอยู่ที่นี้คงจะเคยอยู่ในสนามมาเป็นเวลาหลายๆปีด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่า ทหาร ตำรวจ พลเรือน อส. ท่านเสด็จไปทรงเยี่ยมทุกแห่ง แต่ว่าไม่ได้เข้าไปในที่ตั้ง ไม่ได้เข้าไปในที่ที่เราเรียกกันว่าฐานของทหาร โดยเฉพาะของทหารบก หรือทหารเรือ นปช. หรือทหารอากาศที่ไปช่วยสนับสนุนการปฏิบัติของทหารบกและทหารเรือ ส่วนตำรวจท่านทรงไปบ่อย เพราะว่าท่านเสด็จไปทรงเยี่ยมโรงเรียนซึ่งรับสั่งให้สร้างขึ้น ก็ขอเล่าให้ฟังว่า เรื่องของการพระราชทานขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อชาติบ้านเมือง ดิฉันอยู่ในพระทัยของสมเด็จพระยาตลอดเวลา ท่านทรงรู้สึกเป็นห่วงแล้วก็ซักถามอยู่ตลอดเวลาว่า เรื่องราวเป็นอย่างไร ผมเองก็เคยกราบบังคมทูลเล่าให้ฟัง

ตลอดว่า มีปัญหาอย่างไรๆ แต่ที่จะขอเล่าให้ฟังซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับผม เมื่อสมัยเป็นแม่ทัพอยู่ที่ภาคอีสาน วันหนึ่งท่านก็รับสั่งว่าฉันอยากจะไปดู ลีว่าพวกเธอทำอะไรกันอย่างไร จะให้ฉันไปได้ไหม ผมเองเป็นแม่ทัพ ตอนนั้นผมก็รับผิดชอบโดยตลอด หมายความว่ามีความรับผิดชอบ ของผมที่จะถวายว่าไปได้หรือไปไม่ได้ เพราะว่าในพ.ศ. ที่ท่านเสด็จที่ผม กำลังจะเล่าให้ฟังคือ ปลาย พ.ศ.๒๕๑๕ ผกค. ตอนนั้นสถานการณ์ของการก่อการร้ายที่เราเรียกกัน ค่อนข้างลดลงมากพอสมควรแล้ว เพราะว่า ในปี พ.ศ.๒๕๒๐ การก่อการร้ายในภาคอีสานก็จบสิ้นแล้ว สันติสุข กลับคืนมาแล้ว แต่ว่าเมื่อท่านรับสั่งอย่างนั้น เพราะท่านไม่เคย ทอดพระเนตรเห็นว่าพวกเราทำงานกันอย่างไร ท่านถึงรับสั่งถามผมว่า ฉันจะไปดูได้ไหม ผมก็มานั่งปรึกษาหารือกับเพื่อนฝูงฝ่ายเสนานิการ ต่างๆ และผู้บังคับหน่วยว่า น่าจะให้เชิญเสด็จท่านไปไหม ในที่สุดเราก็ บอกว่า ต้องเชิญเสด็จไป เรามีเหตุผลว่า หนึ่ง ผมมั่นใจว่าพระบารมีของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ แล้วก็ทุกคนในประเทศของเรารักท่านทั้งนั้น แม้แต่ ผกค. ผมก็คิดว่ารักท่าน ผมถึงมั่นใจว่าคงไม่มีใครที่จะคิดมีมติร้ายกับ พระองค์ท่านแน่นอน สอง ถ้าท่านเสด็จไปในฐานของเราจะทำให้พวก เรายืนขวัญกำลังใจสูงลิ่ว แล้วเราก็สามารถที่จะให้การถวายความปลอดภัย ได้แน่นอน ในที่สุดผมก็กราบบังคมทูลว่า เชิญเสด็จไปได้ เราก็เลือก ฐานหนึ่ง พวกที่เป็นทหารบกที่นี้ดูหน้ากันแล้วยังไม่เห็นมีใครมาจาก กองทัพภาคที่ ๒ เลย ก็คงจะนึกอะไรไม่ค่อยออกเท่าไรแต่อาจจะมีการ บังคับคนได้เคยไป อย่างคุณ อรพันธ์ อาจจะเคยไป หรือคุณมงคลอาจจะเคย ไปบ้างแล้ว ฐานที่เชิญเสด็จไปนี้ชื่อ ฐานวรพัฒน์ เป็นชื่อของร้อย เกราะพัฒน์ ซึ่งเสียชีวิตอยู่ที่ฐานอันนี้ แล้วก็ก็เป็นฐานที่ค่อนข้างจะอยู่ใน ท่ามกลางอันตรายพอสมควรทีเดียว เพราะฉะนั้นผมต้องรับตรงๆว่า ผม ค่อนข้างจะปอด แต่อย่างไรก็ได้กราบบังคมทูลไปแล้วว่าเชิญเสด็จไปได้ เราก็สร้างที่ประทับกลางฐานเลย สร้างถวาย รองแม่ทัพภาคที่ ๒ เดียวนี้ คือ พลตรีดำรง พัฒนสร เป็นผู้บังคับกองพันอยู่ที่ฐานนั้นเป็นคนสร้าง เดียวนี้ก็ยังอยู่ ฐานนี้ยังอยู่ ที่ประทับก็ยังอยู่ เรายังเก็บไว้ ท่านก็เสด็จไป

กับสมเด็จพระนริศ ๒ พระองค์ แล้วก็มีการบริหาร มีคุณพ่วง แล้วก็ท่านหญิงหลุยส์ มีคุณชายดิส แล้วก็มีการบริหารอีก ๒-๓ คน ก็ไปประทับอยู่ที่นั่น ๒ คืน กับ ๓ วัน แล้วท่านก็ออกเยี่ยมทหารแถวนั้น แล้วก็เยี่ยมราษฎรแถวนั้น แล้วก็พระราชทานสิ่งของแก่ราษฎร ผมในฐานะเป็นแม่ทัพก็ต้องคอยดูแลโดยใกล้ชิด คืนแรกที่ท่านเสด็จ ท่านเสด็จไปประมาณสัก ๔ โมงเย็น แล้วก็ประทับเสวย จนกระทั่งตีสองท่านก็ยังทรงพระอักษรอยู่ ทรงพระอักษรด้วยตะเกียง ผมก็เดินไปเดินมาวนไปวนมา รอบที่เราทำที่ประทับถวาย ท่านเหลียวมาเห็นท่านก็บอกแม่ทัพทำไมยังไม่นอน ผมก็เลยทูลไปว่า ข้าพทูลเจ้ายังไม่ง่วง ที่จริงผมเป็นห่วงมากกว่า ผมกลัวผมก็ต้องดูแลโดยตลอด ผมเป็นห่วง จะว่าปอดก็ไม่ใช่ว่าปอดไม่ได้ แต่ผมเป็นห่วงว่า ท่านจะทรงทำอะไรอยู่ ผมก็เลยอยู่จนกระทั่งตีห้าเพื่อถวายความปลอดภัย แล้วในตอนนั้นเดือนอะไร ผมก็ลืมไปแล้ว แต่อากาศร้อนมาก คุณพิศาล รัฐมนตรีพิศาลเดืยวนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเดืยวนี้เป็นผู้ว่าจังหวัดนครพนม ท่านก็ไม่ได้ทรงบ่นว่าอากาศร้อน แต่ว่าอากาศร้อนบรรทมก็ไม่ค่อยได้ เพราะว่าอากาศค่อนข้างร้อน คุณพิศาลก็เกิดเป็นคนเก่งขึ้นมา ก็เข้าไปกราบบังคมทูลว่า ข้าพทูลเจ้าจะทำฝนเทียมถวาย ท่านก็บอกอะไรกัน ฝนเทียมเป็นอย่างไร คุณพิศาลก็ทูลว่า เดี่ยวค่อยทอดพระเนตรก็แล้วกัน คุณพิศาลเขาก็ไปเอารถดับเพลิงจากจังหวัดมุกดาหาร น้ำขึ้น ไปบนหลังคาที่ประทับ แล้วก็ทูลเชิญมาทอดพระเนตร ท่านก็บอก อ้ออย่างนี้เขาเรียกว่า ฝนเทียม ท่านก็ดีพระทัย พวกเราก็สนุกสนานกัน รู้สึกว่าภูมิใจที่ได้ทำถวาย ภูมิใจที่สมเด็จพระนริศได้เข้าไปอยู่ในฐาน ซึ่งผมคิดว่าเป็นฐานเดียวที่ท่านเคยเสด็จ สำหรับฐานของทหารไม่ว่าภาคไหนๆ ผมคิดว่าท่านไม่เคยเสด็จไปประทับ นอกจากที่ฐานบรรพตที่ผมเอ่ยถึง ฐานบรรพตตอนนั้นเรียกว่า ตำบลคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เดืยวนี้เป็นอำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหารแล้ว นั่นคือน้ำพระทัยของสมเด็จพระนริศที่มีต่อที่ท่านทรงเรียกว่า ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมือง แสดงให้เห็นว่าท่านไม่ทรงห่วงเกรงอันตรายใดๆ ทั้งสิ้น แล้วก็ทรงเชื่อมั่นพระทัยว่า ท่านจะช่วยพวกเรา

ให้มีกำลังใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ก็เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งผมจดจำมาโดยตลอด แล้วก็พยายามบอกกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหารเดี๋ยวนี่ว่าขอได้โปรดรักษาที่ประทับของสมเด็จพระยาไว้ให้ได้ เขาก็ทำได้ กองทัพภาคที่ ๒ ก็ดูแลอยู่

๔. เรื่องต่อไปที่ผมจะขออนุญาตมาเล่าให้ฟังก็คือ สมเด็จพระยาทรงปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างแก่พสกนิกรหรือแก่คนทุกคนที่อยู่ใกล้ชิดพระองค์หลายเรื่องหลายอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องของที่ท่านอยากให้เราเราได้ปฏิบัติตามพระองค์ท่านในเรื่องต่อไปนี้ พอเล่าให้ฟัง ที่จริงคุณสุลักษณ์เคยโดนมาแล้ว ท่านทรงประหัยมาก แล้วเห็นว่าทุกคนควรจะรู้จักคำว่าประหัย ประหัยไม่ใช่รัดเข็มขัด ประหัยคือใช้หรือทำอย่างมีเหตุมีผลได้ประสิทธิภาพสูงสุด ท่านทรงสอนเรื่องประหัยให้เราได้รู้จักกัน เวลาจะรับประทานอาหารอะไร ท่านก็รับสั่งว่า ให้ตักไปแต่พอสมควร พอที่จะรับประทานได้หมด อย่าตักให้เหลือ ถ้ารับประทานหมดแล้วไม่อิ่มก็ไปตักใหม่ก็ได้ ผมขอเล่าให้ฟังว่า มีวันหนึ่งท่านพระราชทานน้ำชาแก่ข้าราชการบริพารพวกเราทั้งหลาย มหาเล็กก็เอากาแฟ มีน้ำตาล ๓ ก้อนใส่ไปในจานรอง แล้วก็มินมผง ท่านทอดพระเนตรเห็นเข้า ท่านก็บอกว่าให้ไปเก็บน้ำตาลให้หมด ท่านทรงเก็บเองด้วยมหาเล็กก็เก็บ ท่านบอกว่า ๓ ก้อนไม่ได้หรอก เพราะบางคนต้องการก้อนเดียว บางคนต้องการ ๒ ก้อน เขาต้องการเท่าไรก็ขอให้เขามาหยิบเอาเองเท่านั้น ถ้าเอาไป ๓ ก้อนเหลือเปล่าๆ ก็เสียไปโดยไม่ประหัยนี่ก็เป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความดีของพระองค์ท่านในเรื่องการประหัย

๕. นอกนั้นก็เรื่องของ การตรงต่อเวลา ท่านทรงมีพระวินัยดีมาก เวลาทรงนัดกับใคร มีหมายจะเสด็จที่ไหนท่านตรงเวลามาก ถึงเวลาปั๊บเป็นเสด็จปั๊บเลย บางทีก็ก่อนด้วยซ้ำไป บางทีอยู่ดีๆ ก็ให้คนมาบอกว่า ฉันเสร็จแล้วจะไปเดี๋ยวนี้นี้ก็ได้แล้ว ทั้งๆที่ยังไม่ถึงเวลานั้น สิ่งนี้ก็เป็นสิ่งที่ทรงปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ประเสริฐที่สุด ผมก็นึกว่าคือ พวกเราคนไทยเห็นจะต้องเรียนตรงๆ ว่า ไม่ค่อยจะกวดขันเท่าไร แต่ก็ยังดีกว่าหลายๆ

ประเทศ อย่างที่เราไปประเทศอื่นๆ เขานัดแล้วเขามาสายเขาก็รู้สึกเฉยๆ ไม่เห็นจะเสียหายอะไร ทำนองนั้น แต่ของพระองค์ท่านทรงนัดเวลาเท่าไร ท่านก็ตรงเวลาเปียบ ไม่มีคลาดเคลื่อน นอกจากเรื่องประหยัคก็ยัง มีเรื่องที่สมเด็จพระนิจทรจงเขียนไว้ว่า เวลาเป็นของมีค่า นี่มาจากพระองค์ท่านเหมือนกัน มาจากสมเด็จพระนิจทรจงเหมือนกัน สมเด็จพระนิจทรจงเห็นว่าเป็นของมีค่าจริงๆ มีค่าทุกวินาที เพราะฉะนั้นเวลาของพระองค์จะต้องเป็นเวลาที่มิประโยชน์ตลอดเวลา เว้นเสียแต่เวลาบรรทม ผมตามเสด็จไป เวลาท่านเสด็จโดย ฮ. พระที่นั่ง พอ ฮ. บินขึ้นปั๊ ท่านจะทรงถัก ถักอะไร ของพระองค์ ท่านก็ไม่วู้ ท่านนั่งถักผ้าพันคอ ถักผ้าเช็ดมือถักอะไร ท่านติดพระองค์ไปเสมอ พอ ฮ. ขึ้นปั๊ท่านถักปั๊เลยไม่วปล่อยเวลาให้เสียไปเลย พอถึงที่หมายปั๊ท่านก็ทรงหยุดถัก แล้วท่านก็ไปทรงงานของพระองค์ ท่านเยี่ยมราษฎรทรงคุยกับคนโน้นคนนี้คนนั้น พอเสด็จกลับ ขึ้นปั๊ก็ถักอีกแล้ว นี่คือสมเด็จพระนิจทรจงของเรา เวลาของท่านมีค่าทุกวินาที ไม่เคยปล่อยให้เสียเวลาไปเลย อย่างเวลาผมตามเสด็จหรือว่าเวลาท่านประทับอยู่ที่ไหน ผมจะต้องไปตั้งหน่วยถวายอารักขาอยู่ที่นั่น ผมยังไม่เคยเห็นท่านทรงพักหรือทรงทำอะไรเลย ท่านทำโน่นทำนี่ของท่านไปตลอดเวลา พวกเราก็คงเคยได้ยิน บางคนเคยอาจจะได้รับพระราชทาน ผมได้รับพระราชทานมาอันหนึ่งเป็นใบลานธรรมดาๆ ใบลานเหมือนอย่างพระเทศน์ แล้วท่านก็ทรงเก็บดอกไม้ ดอกไม้อย่างนี้เวลาแห้ง แล้วท่านก็เอามาปักติดกับใบลาน แล้วก็ทำเป็นที่คั่นหนังสือ พระราชทานแก่ข้าราชบริพาร ทรงทำของท่าน มีเรื่องทรงทำอยู่เรื่อย คืออาจจะเรียกว่า ถ้าเป็นคนธรรมดา ก็จะได้รับรางวัลชยันที่สุคอะไรทำนองนั้น คือเวลาของพระองค์ท่านเป็นเวลาที่มิค่าโดยตลอด

มีอีกเรื่องซึ่งอยากจะเรียนให้พวกเราทราบก็คือว่า เวลาท่านเสด็จที่ไหน ท่านมักจะรับสั่งให้สมเด็จพระนิจทรจงตามเสด็จไปด้วย ท่านเคยรับสั่งให้ผมได้ยินว่า ต่อไปขออนุญาตเรียกว่า ท่านรับสั่งว่าอย่างไร คือท่านทรงเรียกสมเด็จพระนิจทรจงว่า บ๊ิ ท่านบอกว่า ต่อไปบ๊ิก็ต้องทำแทนท่านอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเวลาท่านเสด็จไปไหนก็ให้สมเด็จพระนิจทรจงตามเสด็จไปด้วย นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ที่นี้ก็มาถึงเรื่องทีค่อนข้างจะน่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าได้ปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างแก่เราดี ๆ มาทุกเรื่องอย่างนี้ พวกเราซึ่งเป็นข้าไทของพระองค์ท่าน ควรจะอย่างไรบ้าง ถึงจะเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ถึงจะเป็นการถวายความจงรักภักดี ถึงจะเป็นการแผ่พระบารมีของพระองค์ท่านให้ไพศาล ไม่ว่าท่านจะยังมีพระชนม์ชีพอยู่หรือว่าประทับอยู่ในพระบรมโกศแล้ว ผมก็คิดเอาเองซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องของผมโดยเฉพาะ หมายความว่า เป็นเรื่องที่ผมคิดเอาเองโดยเฉพาะอาจจะไม่ตรงกับความคิดของคนอื่นก็ได้ คือผมเห็นว่าถ้าเป็นผม ผมเคยจงรักภักดีอย่างไร เคยรักเทิดทูนอย่างไร เคยถวายงานด้วยความเต็มใจอย่างไร แล้วรู้สึกมีความสุขอย่างไร แม้แต่ท่านเสด็จสวรรคตไปแล้ว พวกเราก็น่าจะปฏิบัติตามนั้น สืบเนื่องต่อไปเสมือนหนึ่งท่านยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ก็จะเป็นการทำให้เรามีที่พึ่งมีที่ระลึกจะให้พวกเราประกอบคุณงามความดีต่อไป แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีสมเด็จย่าแล้ว สมเด็จย่าอยู่ในพระบรมโกศแล้ว แต่พวกเราก็น่าจะทำหน้าที่นี้ต่อไป ไม่ว่าท่านจะอยู่ในพระบรมโกศหรืออยู่ที่ไหน พวกเราควรจะประพฤติปฏิบัติตน แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน ต่อพระบรมราชวงศ์ให้เหมือนกับที่ท่านยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่

อีกอย่างหนึ่ง เราน่าจะทำบุญอุทิศถวาย การทำบุญอุทิศถวาย ผมไม่ได้หมายถึงว่า ต้องไปกราบพระบรมศพที่พระที่นั่งดุสิตฯ หรือว่าต้องเอาสดางค์ไปใส่ไว้ในพานที่เขาวางไว้ที่หน้าพระบรมโกศ การทำบุญผมหมายถึงว่า พวกเราน่าจะทำความดีถวายเป็นพระราชกุศล ทำความดีให้แก่ชาติบ้านเมือง ถวายเป็นพระราชกุศล วันที่ ๒๑ ตุลาคมของทุกปี เป็นวันที่พวกเราน่าจะน้อมระลึกถึงพระองค์ท่าน ที่จริงรัฐบาลก็ดูเหมือนจะตั้งวันนี้เป็นวันพยาบาลแห่งชาติ คนเราเกิดมาบางคนก็ทำดีมาก บางคนก็ทำดีน้อย แล้วแต่บุญแต่กรรม หรือแล้วแต่คนนั้นจะปรารถนาที่จะทำความดีให้มาก หรือจะทำความดีให้น้อย แล้วทุกคนต้องตายเหมือนกัน แต่ตายเร็วตายช้าก็แล้วแต่กรรมแต่บุญเหมือนกัน แต่ผมคิดว่าสมเด็จย่า แม้แต่เสด็จสวรรคตไปแล้ว แต่ท่านก็ไม่ได้ตายจากพวกเราไป ก็นั่นแหละที่ท่านเสด็จสวรรคต ผมนอนหลับตาที่ไรก็เห็นพระพักตร์ลอยไปลอยมา ฉะนั้นสมเด็จย่าก็คือสิ่งหนึ่งที่เราควรจะเทิดทูนบูชายึดมั่นในอันที่เราจะได้กระทำความดี ผมเคยพูดอยู่เสมอว่า คนเราเกิดมาก็ต้องทดแทนบุญคุณแผ่นดิน อันนี้ครับอยากขอร้องให้พวกเราได้

ช่วยกันทำ ทำทดแทนบุญคุณสมเด็จพระเจ้าคือการทดแทนบุญคุณของแผ่นดินนั่นเอง ตัวเลขที่ผมจะเรียนต่อไปนี่คือตัวเลขของจำนวนคนที่ไปกราบพระบรมศพจนถึงเมื่อวานนี้มี ๒,๓๗๘,๗๑๓ คน มีเงินที่เขาไปวางไว้ตามถาด ผมก็ไปวางแต่ไม่มีคนเห็นเมื่อวันเกิดผม ผมก็เอาเงินไปวางบนถาด มีเงินจนถึงเมื่อวานนี้ในถาดที่ไปวางไว้ ๑๖๑,๘๓๒,๕๕๖ บาท ไม่มีที่ไหนในโลก ถ้ามีคนที่อยู่ในที่นี้ว่ามีที่อื่นในโลกก็โปรดบอกผมด้วย ผมคิดว่าไม่มีที่ไหนในโลกที่คนจะไปเคารพพระบรมศพมากถึงขนาดนี้ แล้วก็ถวายเงินร่วมทำบุญทำกุศลกับสมเด็จพระเจ้าถึงขนาด ๑๖๑ ล้าน เดียวมูลนิธิก็จะมอบให้ ท่านราชเลขาฯอีก ๒ ล้านเพื่อสมทบทุน เรืองดอกรั้ว ผมก็ไม่เคยเห็น เวลาประมุขของประเทศ อย่าว่าแต่สมเด็จพระเจ้าท่านเป็นพระราชมารดา ประมุขของประเทศต่างๆ ที่เสด็จสวรรคตก็มีหลายองค์ ผมก็ยังไม่เห็นอะไรที่น่าประทับใจเหมือนที่บ้านเราเลย คนทั้งโลกเศร้าโศกกันหมด คนไทยไม่ต้องพูดถึง

เพราะฉะนั้นในตอนสุดท้ายในการพูดของผม ผมก็ขออนุญาตเรียนซ้ำอีกทีว่าที่ผมมาพูดวันนี้ ผมพูดด้วยความจงรักภักดี ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในสมเด็จพระเจ้าของเรา แล้วก็อยากจะขอให้พวกเราได้ร่วมมือกันทำเป็นตัวอย่าง ทำความดีทดแทนบุญคุณแผ่นดิน ทำความดีเพื่อถวายความจงรักภักดีแก่สมเด็จพระแม่ฟ้าหลวงของชาวไทยให้ทั่วถึงกัน พวกเราจะมีความสุขความเจริญ พวกเราจะได้มีความอímเอิบใจ พวกเราจะได้อยู่กันด้วยความรักสามัคคี ถ้านึกไม่ออกว่าจะทำความดีถวายอย่างไร ขอให้คำของมูลนิธิที่ว่า “ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี” ไปใช้ ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวม การที่ท่านเสด็จไปพระราชทานขวัญกำลังใจแก่พวกเราผู้ปฏิบัติหน้าที่ชายแดน พวกเราต้องไม่ลืม ต้องอยู่ในจิตใจของพวกเราว่าท่านมีส่วนสำคัญในการที่ทำให้พวกเราถึงความไม่เข้าใจให้มาเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็หวังว่าการพูดของผมคงจะช่วยให้ท่านมีความรู้เพิ่มขึ้น ขอให้พระบารมีของสมเด็จพระเจ้าช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเรา และขอให้ท่านได้เสด็จสู่สวรรคต

ขอขอบคุณทุกคน
